

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3070/2022
04.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Александар Бодловић, адвокат из ..., против туженог „Lear Corporation“ ДОО Нови Сад, чији је пуномоћник Ненад Ковачевић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 244/22 од 05.05.2022. године, у седници одржаној 04.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 244/22 од 05.05.2022. године у преиначујућем делу тако што се **ОДБИЈА** жалба тужиље и потврђује пресуда Основног суда у Новом Саду П1 1004/19 од 11.10.2021. године у одбијајућем делу (став трећи изреке).

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 244/22 од 05.05.2022. године у потврђујућем делу.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена ревизија, туженог, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 244/22 од 05.05.2022. године у потврђујућем делу.

ОДРЕЂУЈЕ СЕ да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1004/19 од 11.10.2021. године, ставовима првим и другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан је тужени да тужилци на име накнаде материјалне штете за прековремени рад исплати износ од 32.011,16 динара, са законском затезном каматом од 19.11.2019. године до коначне исплате и на име законске затезне камате износ од 3.189,69 динара обрачунат од доспелости сваког појединачног потраживања почев од 10. дана у месецу за претходни месец до дана обрачуна 17.11.2019. године. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље за накнаду материјалне штете за прековремени рад преко

досуђеног износа ставом другим изреке до траженог износа од 43.009,01 динар на име главнице и преко досуђеног износа ставом другим изреке до траженог износа од 4.467,46 динара на име законске затезне камате обрачунате од доспелости сваког појединачног потраживања до дана обрачуна 17.11.2019. године. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде материјалне штете за рад у време државних и верских празника исплати износ од 447,90 динара са законском затезном каматом од 19.11.2019. године до коначне исплате и на име законске затезне камате износ од 31,94 динара обрачунате од доспелости сваког појединачног потраживања почев од 10. дана у месецу за претходни месец до дана обрачуна 17.11.2019. године. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 91.282,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 244/22 од 05.05.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у одбијајућем делу и обавезан тужени да тужиљи на име неисплаћеног увећања зараде за прековремени рад исплати износ од још 10.997,85 динара на име главнице и на име затезне камате износ од још 1.277,77 динара обрачунате од доспелости сваког месечног износа до 17.11.2019. године, као и да јој на име накнаде трошкова поступка поред досуђеног износа првостепеном пресудом исплати још и износ од 17.964,56 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, док је у преосталом делу жалба туженог одбијена и првостепена пресуда потврђена у усвајајућем делу. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са позивом на члан 404. ЗПП.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у преиначујућем делу у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да је ревизија туженог основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је засновала радни однос код туженог на неодређено време на радном месту „...“ по уговору о раду од 18.12.2017. године. У утуженом периоду (од 18.12.2017. године закључно са 09.07.2019. године), рад код туженог био је организован континуирано у три смене по 8 часова: од 06,00 до 14,00 часова (прва), од 14,00 до 22,00 часова (друга) и од 22,00 до 06,00 часова (трећа). Распоред смена је био такав да је тужиља најпре радила у првој, затим у другој, најзад у трећој смени, а затим надаље истим редом. Евиденција присуства запослених на раду вршена је чекирањем електронских картица које поседује сваки запослени приликом доласка и одласка са посла. Након електронске пријаве запослени одлазе до свлачионице (за шта је тужиљи потребно 3 - 4 минута), а након пресвлачења (за шта је тужиљи требало 3 - 5 минута) одлазе у простор где се обавља рад. Код туженог се радна линија погона поклапа са почетком смене запослених и запослени позицију могу

да напусте тек када дође други запослени који наставља рад. Из тог разлога, послодавац захтева од запослених да на посао дођу око 15-20 минута пре почетка смене, што укључује и захтев супервизора (који запосленима издају радне налоге) да запослени буду присутни у простору где се обавља рад 10 до 15 минута пре почетка смене како би обавили потребну проверу пре отпочињања рада. Након завршетка радног времена, односно након завршетка смене, свакодневно се одржавају састанци запослених са супервизорима, који су обавезни и трају у просеку око 5 минута. Након тога, запослени би поступали по истој процедури као и приликом доласка на рад, а која се односи на пресвлачење, након чега одлазе на капију да се одјаве. У току обављања рада, тужиља је користила дневну паузу у трајању од 30 минута, а за потребе одласка у тоалет или обављања неких других послова (одлазак у кадровску службу) морала је да позове тим – лидера, који је мењао. Кући се враћала превозом организованим од стране туженог, а који запослене чека 20 минута после пуног сата завршетка смене.

Код туженог постоје листе присутности на раду на основу електронске евиденције присуства која обухвата и минуте који су запослени провели у фабрици приликом пријаве и одјаве (уласка и изласка) и обрачунске листе зарада са исплаћеним сатима (које обухватају само ефективне сате рада који износе 8 часова за поједини радни дан). Код туженог је постојала прерасподела радног времена, и то у периоду од 01.09.2018. године до 21.12.2018. године (на основу Одлуке о прерасподели од 21.08.2018. године) и у периоду од 01.01.2019. године до 28.02.2019. године (на основу Одлуке о продужењу прерасподеле од 28.12.2018. године). Присутност у прерасподели евидентирана је као редован рад (осмочасовни), уз додатак сати прековременог рада, који је тужени евидентирао. Вештачењем је утврђено да, према евиденцији присутности тужиље на раду и према платним (обрачунским) листама, тужени није тужиљи остварене сате прековременог рада у утуженом периоду од 18.12.2017. године до 09.07.2019. године пребијао са слободним сатима рада евидентираним као „часови прерасподеле“ и није јој исплатио све сате прековременог рада који се оносе на тзв. „опортунитетни трошак“ (који је вештак посматрао као економску категорију), нити рад у дане државних и верских празника који су нерадни дани (02.01.2018. године, 15.02.2018. године и 15.02.2019. године) у износима утврђеним вештачењем. Налаз вештака у погледу неисплаћене накнаде за прековремени рад је урађен у две варијанте, зависно од тога да ли се у укупно евидентирано време које је тужиља провела у просторијама туженог према електронској евиденцији туженог од тренутка пријаве до тренутка одјаве, узима као „опортунитетни трошак“ односно као прековремени рад 20 минута у просеку (према првој варијанти из основног налаза и мишљења) у ком случају потраживање тужиље износи 43.009,01 динар нето (према којој је тужиља определила тужбени захтев) или 10 минута у просеку у ком случају потраживање тужиље износи 32.011,16 динара нето (према другој варијанети из допуне налаза и мишљења), које време је у оба случаја тужиља провела мимо редовног процеса рада (у погону), уз одузимање сати редовног и прековременог рада које јој је тужени исплатио. У обе варијанте је обрачуната законска затезна камата на тако утврђену разлику од доспелости сваког појединачног потраживања (рачунајући као датум доспелости 10. у текућем месецу за претходни месец) до дана обрачуна 17.11.2019. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је на основу чланова 50., 53. ставова 1. и 2. и 108. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 75/14), делимично усвојио тужбени захтев тужиље за накнаду материјалне штете за

прековремени рад у износу од 32.011,16 динара, са обрачунатом каматом због доцње, прихвативши другу варијанту налаза вештака, а преко овог износа до траженог износа од 43.009,01 динар овај тужбени захтев одбио (који захтев је тужила определила у складу са првом варијантом налаза вештака), док је усвојио у целости тужбени захтев тужиле за накнаду материјалне штете за рад у време државних и верских празника. Утврђено је да је код туженог постојала прерасподела радног времена у којој је тужила остваривала редовно радно време од 8 часова дневно, да је у утуженом периоду радила и прековремено, да није користила слободне дане по основу остварених прековремених сати рада, при чему тужени остварени прековремени рад није тужиле пребијао са слободним сатима рада евидентираним као „часови прерасподеле“. Првостепени суд је одлуку засновао на другој варијанти налаза судског вештака (по којој је обрачун извршен за прековремени рад у трајању од 10 минута дневно у просеку), прихвативши је само у обрачунском делу. Наиме, за разлику од судског вештака (који је као прековремени рад у варијанти која обухвата 10 минута дневно у просеку сматрао време од чекирања до уласка тужиле у свлационицу и време проведено у свлационици при доласку и обрнуто), првостепени суд је био становишта да се као прековремени рад тужиле у оквирима тих 10 минута може признати само: време које је тужила била у обавези да буде присутна у просторијама у којима обавља рад, на основу одлуке послодавца о томе да мора да буде присутна у простору где обавља рад (10 до 15 минута) пре отпочињања смене (како би извршила припреме пре преузимања смене у виду провере да ли је машина очишћена, да ли су припремљени жица и алати за реализацију налога који ће тужила проводити у својој смени. Ово стога што је у питању масовна погонска производња, са континуираним процесом рада који изискује време пре почетка радног времена, а што није било могуће обавити током трајања радног времена, као и време трајања састанка (у трајању од 5 минута) са супервизорима након завршетка смене, на основу усменог налога супервизора код туженог, који се у овом случају има сматрати захтевом послодавца за прековремени рад с обзиром да је природа налога била обавезујућа. Из наведеног, по ставу првостепеног суда, следи да тужила својом организацијом не би могла да наведене обавезе изврши у току радног времена, те је било нужно да се наведени послови, а који су део производног процеса код туженог, обављају пре почетка односно након истака радног времена. Дуже задржавање запосленог у пословним просторијама послодавца, у свлационици и на путу до капије где се врши електронска пријаве тј. одјава, за који није постојао нити усмени, нити писмени налог послодавца не може се сматрати режимом прековременог рада, већ уобичајеном процедуром неопходном како би се обезбедило присуство на раду запосленог у масовној погонској производњи у време које је било предвиђено за његово радно време, односно припрему за рад која може, али не мора бити нужна да би се рад обављао. Чињеница да је тужила долазила и одлазила са рада организованим превозом туженог, који запослени чекају 20 минута после пуног сата завршетка смене, не представља непобитни доказ да је тужила тих 20 минута обављала прековремени рад, будући да је организовани превоз за запослене могућност, не и обавеза.

Другостепени суд је сматрао да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је одбио тужбени захтев тужиле у делу захтева за исплату неисплаћеног увећања зараде за прековремени рад за све сате које је провела на раду код послодавца (у просеку 20 минута дневно сходно првој варијанти налаза и мишљења вештака). Имао је у виду да је послодавац тражио од тужиле као запослене да ради дуже од пуног радног времена, да је она је то прихватила и радила, да је број

прековремених сати утврђен на основу електронске евиденције, којом је управо тужени као послодавац евидентирао присуство запослених на раду, да је послодавац тај рад примио, али без обзира на то тај рад јој није у целости платио. Налогом да се посао заврши у одређеном року тужени је наметнуо запосленима обавезу припреме за ступање на позицију у линијама производње, при чему је припрема представљала обавезу у вези са радом, односно и то време представља рад запосленог у свему у складу са одредбама члана 50. став 1. Закона о раду (без обзира на то што тужила у том периоду обавља припремање, а не главне радне задатке свог радног места), те је тужени дужан да тај рад плати. Став првостепеног суда о томе да време од чекирања до свлачионице и време проведено у свлачионици не представља време проведено на раду и рад који је послодавац дужан да плати, се по становишту другостепеног суда, не може прихватити, с обзиром на то да рад преставља свако време које запослени провео под радно-правном валшћу послодавца, односно временски период у коме је запослени дужан или расположив да послове према налазима послодавца (како је то дефинисано наведеном законском одредбом). Стога је, позивајући се на члан 51. Закона о раду и члан 60. став 4. Устава, другостепени суд преиначио првостепену пресуду у одбијајућем делу и досудио тужилу разлику до укупно траженог износа тужбеним захтевом од 43.009,01 динар нето (заснованој на првој варијанти налаза вештака), која износи 10.997,85 динара на име главнице и на име затезне камате износ од још 1.277,77 динара обрачунате од доспелости сваког месечног износа до 17.11.2019. године. Како је у поступку утврђено да је тужила радила у дане празника који су нерадни дани, те да су евидентирани и сати рада који тужили нису плаћени другостепени суд је одбио жалбу туженог у овом делу и потврдио првостепену одлуку.

Врховни суд налази да се основано ревизијом указује да је побијана другостепена одлука у преиначујућем делу донета уз погрешну примену материјалног права.

Према члану 50. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 75/14), радно време се дефинише као време које је запослени дужан, односно расположив да обавља послове према налозима послодавца, на месту где се послови обављају у складу са законом. Према члану 53. истог закона, прековремени рад постоји у случају више силе, изненадног повећања обима посла и у другим случајевима када је неопходно да се у одређеном року заврши посао који је планиран. Према члану 108. став 1. тачка 3. истог закона, послодавац је дужан да прековремени рад плати у увећаном износу (најмање 26% од основице).

Према уговору о раду који је тужила закључила са туженим: запослени има право на увећану зараду, између осталог, и за: рад на дан празника, који је нерадан дан – 110% од основице и прековремени рад – 26% од основице (члан 5. тачка 3.), а послодавац обавезу да запосленом исплаћује зараду и друга примања на које запослени буде имао право до 10-тог за текући месец за претходни месец (члан 5. тачка 4.). Према Колективном уговору туженог (члан 44.), који је важио у спорном периоду, запослени има право на увећану зараду, између осталог, за рад на дане празника који су нерадни дани – 110% од основице и за прековремени рад – 26% од основице (члан 44.).

Имајући у виду цитиране законске одредбе, по оцени Врховног суда прековременим радом се може сматрати само онај рад запосленог који обавља по налогу послодавца, а ради завршетка посла који је планиран (у одређеном року),

односно као део процеса рада у смислу члана 53. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 75/14) и за тај рад послодавац има обавезу да запосленом исплати накнаду. У конкретном случају, то се односи на: време које тужилца била у обавези да буде присутна у просторијама у којима обавља рад, на основу одлуке послодавца о томе да мора да буде присутна у том простору 10 до 15 минута пре отпочињања смене (како би извршила припреме пре преузимања смене у виду провере да ли је машина очишћена, да ли су припремљени жица и алати за реализацију налога који ће тужилца проводити у својој смени), из разлога што је у питању масовна погонска производња, са континуираним процесом рада који изискује време пре почетка радног времена, а што није било могуће обавити током трајања радног времена, као и време трајања састанка (у трајању од 5 минута) са супервизорима након завршетка смене, на основу усменог налога супервизора код туженог, који се у овом случају има сматрати захтевом послодавца за прековремени рад с обзиром да је природа налога била обавезујућа. За прековремени рад у трајању од 10 минута дневно (у просеку) у утуженом периоду по другој варијанти налаза вештака висина накнаде која припада тужилци износи 32.011,16 динара нето (уз обрачунату законску затезну камату до доспелости сваког појединог износа до дана обрачуна) и тужени има обавезу да тужилци исплати накнаду за тај рад.

Сходно изнетом, није правилно становиште другостепеног суда да се као прековремени рад тужилце има сматрати и време од уласка тужилце у фабрички круг, односно од чекирања до уласка у свлационицу и време проведено у свлационици (непосредно пре напуштања фабричког круга), за шта је у просеку тужилци потребно око 10 минута, а што са временом које заиста представља прековремени рад износи 20 минута дневно у просеку. Стога је преко утврђене висине накнаде за прековремени рад у трајању од 10 минута (у висини утврђеној другом варијантом налаза вештака) која износи 32.011,16 динара, са обрачунатом законском затезном каматом у износу од 3.189,69 динара од доспелости сваког појединачног потраживања почев од 10. дана у месецу за претходни месец до дана обрачуна 17.11.2019. године до траженог износа накнаде за прековремени рад у трајању од 20 минута у износу од 43.009,01 динар нето (утврђеног првом варијантом налаза вештака) односно за разлику која износи 10.997,85 динара на име главнице и на име затезне камате у износу од још 1.277,77 динара обрачунате од доспелости сваког месечног износа до 17.11.2019. године.) тужбени захтев неоснован.

Зато је Врховни суд преиначио другостепену пресуду у преиначујућем делу, одбио жалбу тужилце и потврдио првостепену пресуду у одбијајућем делу (став трећи изреке).

Имајући у виду наведено, применом члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији туженог изјављеној против другостепене пресуде у потврђујућем делу, Врховни суд је оценио да нису испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон), јер у конкретном случају не постоји потреба за уједначавањем судске праксе, нити потреба новог тумачења права, као ни да се размотре правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана. Врховни суд налази да су нижестепени судови правилно применили материјално право када су обавезали

туженог да тужиљи на име накнаде материјалне штете за прековремени рад по налогу послодавца (у трајању од по 10 минута у просеку дневно у утуженом периоду) исплати досуђени износ од 32.011,16 динара, са законском затезном каматом од 19.11.2019. године до коначне исплате и на име законске затезне камате износ од 3.189,69 динара обрачунат од доспелости сваког појединачног потраживања почев од 10. дана у месецу за претходни месец до дана обрачуна 17.11.2019. године (у складу са другом варијантом налаза вештака коју је првостепени суд прихватио) и обавезали туженог да тужиљи на име накнаде материјалне штете за рад у време државних и верских празника исплати износ од 447,90 динара са законском затезном каматом од 19.11.2019. године до коначне исплате и на име законске затезне камате износ од 31,94 динара обрачунате од доспелости сваког појединачног потраживања почев од 10. дана у месецу за претходни месец до дана обрачуна 17.11.2019. године (чија висина је утврђена вештачењем). Разлози на којима су засноване одлуке нижестепених судова у овом делу нису у супротности са тумачењем материјалног права у погледу тога шта се сматра прековременим радом и радом за време државних и верских празника и обавезе послодавца да запосленом исплате накнаду за прековремени рада и за рад за време државних и верских празника. Посебна ревизија је резервисана само за примену материјалног права, па се ревидент не може позивати на битне повреде одредаба парничног поступка евентуелно учињене у поступку пред другостепеним судом. Осим тога, разлози ревизије се делом односе на утврђено чињенично стање и оспоравање утврђеног чињеничног стања, због чега се посебна ревизија не може изјавити, сходно члану 407. став 2. ЗПП.

Сходно изнетом, Врховни суд налази да у конкретном случају нису испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог у потврђујућем делу, као изузетно дозвољеној применом члана 404. став 1. ЗПП, на основу чега је и одлучено као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије туженог у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Наиме, одредбом члана 403. став 3. ЗПП, прописано је да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба ради исплате поднета је 12.07.2019. године, а поднеском од 16.01.2020. године тужба је преиначена повећањем захтева. Вредност побијаног потврђујућег дела правноснажне пресуде је 32.460,06 динара. Овај износ, према средњем курсу НБС на дан преиначења тужбе, представља динарску противвредност испод 40.000 евра.

Имајући у виду да се у конкретном случају ради о имовинскоправном спору, који се односи на новчано потраживање, у коме вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност 40.000 евра према средњем курсу Народне банке Србије на дан преиначења тужбе, то је Врховни суд, применом члана 403. став 3. ЗПП, нашао да ревизија туженог није дозвољена.

На основу изложеног, Врховни суд је на основу члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу трећем изреке.

Имајући у виду делимични успех туженог са ревизијом на основу чланова 153. став 2. и 165. ЗПП одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка, због чега је одлучено као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**